

Om Peter Petersen Fræhr. (D2 - a)

Peter Petersen Fræhr f. 25.12.1839

"Oplysninger om bedstefars krigsdeltagelse i 1864"

samlet og nedskrevet af Sønnesønnen:

Peter Petersen Fræhr (P3 - a)

Den gang den tapre landsoldat drog hjem i 1851, blev han overalt modtaget med overstrømmende jubel. Sit løfte havde han holdt. Ved Isted, Mysunde

Frederiksstad havde han hævdet Danmarks ære og ret lige over for oprørerne, konge og folk kappedes om at vise ham taknemlighed. Hele landet genlød af hans pris i sang og tale.

Saa blev hæren sat paa freds fod og det meste mandskab sendt hjem.. Indadtil skulle vi nu først til ret at nyde hvedebrødsdagene med det genvundne frihed, udadtil tog regeringen fat paa den umulige opgave at tilvejebringe en ordning af samlivet mellem det danske monarkis forskellige bestanddele: kongeriget, Sønderjylland, Holsten og Lauenborg, som paa en gang tilfredsstillede Danskernes nationalitetsfølelse, Slesvigholstenernes saakaldte rettigheder, det tyske forbunds udvidelseslyst, Preussens magtbrynde og østerrigs skinsyge. Taalmodige danske Statsmænd foreslog den ene løsning efter den anden, men alt strandede paa tyskernes ulyst til at faa stridsspørgsmaalene løst. Saalænge de blev holdt aabne, var der jo altid mulighed for ved lejlighed at kunne fiske i rørt vande.

Under saadanne forhold skulle man tro, at et frit, ærekært folks første tanke maatte være at bringe sit værn paa en saadan fod, at det baade udadtil og indadtil kunne vidne om den bestemte vilje til at værne folkets ret og rigets grænser af yderste magt og evne.

Men noget sligt skete ikke, tværtimod. I aarhundreder havde Danmark ikke ejt en hær, jævn god med den, der sejrede ved Isted, men næppe var freden sluttet og den sidste æresport for den tapre landsoldat reven ned, før der blev taget fat paa at ødelægge det værn, som havde staaet sin prøve saa godt, og som efter alle solemærker at dømme haardt gjordes nødig i fremtiden.

I 1863 kort før krigen brød ud var det eneste lyspunkt vor flaade. Selv om ogsaa den var bleven noget stedmoderlig behandlet, var den dog den tyske saa langt overlegen, at der ikke kunne være tale om nogen egentlig kamp paa søen.

Flaadens hovedstyrke var skruefregatterne " Jylland ", " Sjælland " og Niels Juel ' ; af hvilke den første førte 44, (de to andre hver 42 kanoner, noget langsommere og svagere var fregatten " Tordenskjold ", en til skrueskib omdannet sejl fregat paa 32 kanoner. Skruelinieskibet " Skjold " paa 64 kanoner. De tre skruekorvetter " Dagmar ", " Thor " og " Heimdal " var ligesom skrueskonnerterne " Fylla " og " Diana " om end ikke stærke kampskibe, saa dog nogenlunde tidssvarende og brugelige fartøjer. Det samme, kunne ikke siges om de ny skruekanonbaade, som skulle afløse de gamle rokanonbaade. Skruebaadene var af

jern, men med saa tynde plader, at folkevittigheden sagde, de kunne slaas igennem med en knyttet næve.

Saa galt var det dog ikke, men de kunne ikke udsættes for granatild fra landbatterierne, og var derfor saa godt som uanvendelige til den tjeneste, de nærmest skulle bruges til, at yde hæren hjælp ved kampe nær kysten og ved vogtningen af smalle havarme, en opgave, de gamle rokanonbaade havde løst saa flinkt i første krig.

Den amerikanske borgerkrig havde vist de pansrede krigsskibes store betydning, og vi var ogsaa fulgt lidt med i den retning. Fra England havde vi faaet, først de to letpansrede skonnerter " Absalon og Esben Snare ", senere i sommeren 1863 taarnskibet " Rolf Krake ". - Da krigen var lige over hovedet købte vi en panserfregat, som laa næsten færdig paa Clyde floden, men vi fik den først efter freden, den fik navnet " Danmark ".

Desuden havde vi nogle hjuldampere, blandt dem fra første krig saa hæderlig kendte " Hekla " og " Geiser ", men de var nu nærmest kun anvendelige i transportfart og ved blokade, hvor ingen modstander var at vente. Vore sejlskibe havde ophørt at veje noget som kampskibe, derimod var rokanonbaadene endnu brugelige paa enkelte steder.

Samtidig med at hæren samledes ved Dannevirke, lagde ogsaa vore orlogsmænd efterhaanden ud fra lejet og gik til søs, naar de var klar dertil. De opgave der paahvilede dem, var at blokere fjendens havne, holde hans orlogsmænd i skak og kapre hans handelsskibe i søen, men først og fremmest den sammen med hæren, af yderste evne at søge at holde fjenden borte fra dansk grund.

Det flaademateriel der, som tidligere omtalt, stod til marinens raadighed og som herhjemme, ligesom i de fleste andre stater, befandt sig paa et overgangs stadium, bestod som følge heraf af saa forskelligartede bestanddele som panserskibe, sejlskibe i alle størrelser, dampskibe, dampkanonbaade, rokanonbaade og transportfartøjer, der var uden bevægkraft og derfor maatte bugseres. Men havde dette uensartede materiel, hvis bevæbning bestod af saavel riflet som glatløbet skyts, sine mangler, besad det dog ogsaa netop ved sin uensartethed den fordel, at det var skikket til at løse de forskellige opgaver, som under en krig ville komme til at paahvile marinen.

Blokade af fjendens havne langs Østersøens udstrakte kyster og, paa Grund af landets naturlige beskaffenhed, transport af tropper, heste, krigsfornødenheder og proviant, der under krigens gang vilde blive førte over vandet fra et sted til et andet, var blandt de forskellige hverv, som vilde komme til at tilfalde flaadens. Hvad personelleet angaar, kom i første række marinens faste korpser, søofficerskorpset, lægekorpset, maskinkorpset, artillerikorpset, matroskorpset, haandværkerkorpset og væftskorpset. Skønt korpserne i hovedsagen var fuldtallige, ville antallet af faste befalingsmænd dog ikke være tilstrækkeligt til skibenes behov ved en fuldstændig udrustning af flaadens. For at bøde paa manglen af officerer udstedte marineministeriet en opfordring til koffardiofficerer om at indtræde i marinens tjeneste som reserveløjtnanter. Hvad dernæst underofficererne angaar, søgte man at forøge deres antal ved at anvende værnepligtige styrmand som befalingsmænd, og samtidig lod man en del af det faste personale i artilleri- og matroskorpset forette tjeneste i højere stillinger end de beklædte under ordinære forhold. Det værnepligtige mandskab endelig, der dels bestod af befarne, dels ubefarne folk, tilvejebragtes saaledes, at det befarne mandskab stoppedes, efterhaanden som de Skibe, hvor de var om bord, ankom til en dansk havn, medens det ubefarne mandskab udtoges af den almindelige udskrivningsmasse.

Den 1'ste februar, sent paa eftermiddagen, modtog man i marineministeriet underretning om krigens udbrud igennem et telegram fra konsejlpræsidenten, hvori tillige gaves anvisning paa, at opbringelse af fjentlige skibe og blokade kunne tage sin begyndelse. Af disse to forholdsregler kom den første straks til anvendelse, idet der allerede dagen

efter krigens udbrud blev givet ordre til beslaglæggelse af fjendtlige skibe, som maatte findes i danske havne, og samtidig udsendtes enslydende skrivelser til cheferne for de udrustede skibe om at opbringe alle skibe under hvilket som helst tysk flag og indbringe dem til nærmeste havn, hvorimod spørgsmaalet om etableringen af blokade af tyske havne foreløbig blev udsat.

Af 8. distrikts gagebog 1864 over indrullerede søværnepligtige, bd. II no. 253, som løvrigt nævner bedstefader som Peter Petersen Freltz, hvilket i protokollen er rettet til Fræhr, fremgaar, at han var udskrevet i Ribe amts 3. lægd (no. o/1), Ødis og Skodborg sogne med en del af Vamdrup sogn, og modtog hjemme- underholdningspenge fra 12. januar til 15. februar 1864.

Første halvdel af februar maaned maa bedstefar have faaet den endelige indkaldelse. Den 11. februar er han i Haderslev, sandsynligvis for over Aarøsund at rejse til København. Samme dag viste en preussisk fortrop gardekyrassere, med spændte pistoler, sig i gadebilledet. Dagen efter toges byen i besiddelse.

Bedstefar har herom fortalt følgende lille episode: —

Da jeg kom ned paa Sønderbroen, saa jeg de første tyskere komme ridende ind i byen. Jeg var ikke sen til at faa vendt om og da en bondemand netop var ved at køre ud af ben, bad jeg om tilladelse til at køre med. Da jeg var kommet til sæde i vognen, sagde manden til mig: " Ja, nu kan vi tage hjem og sige at endnu er tyskerne ikke i Haderslev." Hertil bemærkede jeg, at jeg da ellers havde mødt dem nede paa Sønderbro. Men saa skal jeg love for der kom liv i manden. Efter et hastig tilbageblik over skulderen gav han hestene et rap af pisker og vi rullede i fuld galop ud af byen.

Af Chefen for orlogsværftets indkomne Skrivelser fra fregatten

" Tordenskjold ", 1864 fremgaar, at søværnepligtig helbefaren Peter Petersen Fræhr, 2. distrikt, hvervningsnummer 253, den 18. februar 1864, kom ombord " Tordenskjold " fra logiskibet " Dronning Marie ", hvor han havde opholdt sig d. 16. og 17. februar. Han gjorde tjeneste ombord paa " Tordenskjold " i tiden 18. februar til 25. oktober 1864. Skibsnummer: No. 286.

Den 18. februar beordredes kontreadmiral C.E. van Dockum til at tage kommandoen over den eskadre, der var bestemt til at operere i Østersøens østlige del. Eskadren skulle foruden skruefregatten " Sjælland " bestaa foreløbig af Skruefregatten " Jylland " samt skruekorvetterne " Heimdal " og " Dagmar ". Deres opgave ville blive blokering af de øst for Dars liggende preussiske havne, og indslutning af de i havnen stationerede krigsskibe. Den danske eskadre havde saaledes den dobbelte opgave, at blokere handelshavnens og samtidig indespærre de Preussiske orlogsskibe og forhindre dem fra aktiv optræden.

Den 16. marts var kaptajn Jaachmann, chefen for en tysk eskadre, bestaaende af korvetterne " Arcona " og " Nympe " paa en mindre rekognocerings tur med sin eskadre. Ved øen Rügen traf han kaptajn Kuhn med " Loreley " og 1. Division. Paa tilbagevejen fik man om eftermiddagen fra preussiske skibe den danske eskadre i sigte, 3 skibe stærk, i østlig retning, men paa grund af den betydelige afstand og den fremrykkede tid paa dagen, da mørket allerede vilde indtræde i løbet af et par timers tidbeslattede kaptajn Jachmann sig til ikke at angribe og vendte om aftenen med sine skibe tilbage til Swinemünde.

Den 17. marts indtog den danske eskadre samme plads i favandet som dagen før, nemlig ca 2 mil oso. for Jasmund. Siden gaardsdagen havde den modtaget en meget betydelig styrkeforøgelse, idet skruelinieskibet " Skjold " om formiddagen Kl. 10 var stødt til flaget, og dette skib med sine 64 stykker skyts vilde, forudsat, at det kunde komme til at virke med sit artilleri i passende afstand, gøre den danske eskadre absolut overlegen overfor de

preussiske stridskræfter.

Den danske eskadre bestod nu saaledes af " Fregatten Sjælland " og korvetterne " Heimdall " og " Thor ", samt linieskibet " Skjold ". Uagtet de danske skibes-overlegenhed savnedes dog i øjeblikket fregatten "Jylland "der paa grund af sin større hastighed vilde kunne lægge preusserne store hindringer i vejen for et heldigt tilbagetogt til Swinemünde. Fregatten var under reparation i København efter et havari, men kunne hver dag ventes tilbage, og da

man i eskadren, samtidig med, at man fik de fjendtlige skibe sigte i syd, opdagede et skib, kommende nord fra, som snart efter viste sig at være en fregat under damp, haabede man, at det maatte være " Jylland ", der var paa vej, og admiral v. Dockum bestemte sig defor til at afvente denne vigtige forøgelse af sin styrke og blev roligt liggende med sine skibe, for i det tilfælde, at fjenden vilde angribe, da at trække ham saa langt tilsøs som muligt.

Omtrent kl. 1 satte den preussiske eskadre kursen nord paa, ud imod de danske skibe. Under de preussiske skibes fremrykning fik man omtrent kl.2½ ombord i den danske eskadre vished for, at det skib, som var under opsejling nord fra, ikke var " Jylland ", men skruefregatten " Tordenskjold ", hvis svage maskiner kun var i stand til at præstere 6 - 7 mils fart.

Vore skibe havde paa dette tidspunkt dampen oppe, og kl.2½ højeste eskadrechefen signal for klart skib. Omtrent lo minutter senere højste " Sjælland " signal til at følge den kommanderendes kurs og bevægelser, og med 9 mil fart stod den danske, eskadre med kommandoskibet i spidsen ned imod fjenden, der omtrent i 1 mils afstand saas kommende sønder fra med fuld fart imod de danske skibe.

Det første skud faldt kort efter fra korvetten " Arcona ", men vandede paa grund af den store afstand langt forud for de danske skibe, hvorimod det næste skud fra " Arcona " som affyredes nogle minutter senere, gik hen over det danske admiralskib uden at ramme.

Fregatten " Sjælland " drejede styrbord over og affyrede sit bagbords lag imod " Arcona ", der ligeledes drejede til styrbord og aabnede Ilden fra sine bagbordskanoner. Da den fjendtlige korvet var drejet øster over, uden at signalere bevægelsen til de andre skibe, stod " Nympe " og " Loreley " endnu en kort tid videre paa deres første kurs, men da de saa, at " Arcona " fortsatte drejningen indtin syd og stod indefter mod land med fuld fart, fulgte de kommandoskibets manøvre øster og sønder over, idet de under drejningen passerede forbi de danske skibe under en livlig beskydning.

Efter denne bevægelse gik kampen over til en løbende. tilbagetogs-fægtning. Det var admiral v. Dockums hensigt med fregatten " Sjælland " at forcere frem, vesten om " Arcona ", og derved tvinge danne korvet til at vige bort fra sin kurs efter Swinemünde og saaledes komme mere østligt i farvandet. Hvis denne manøvre lykkedes, vilde det fjendtlige skib blive drevet bort fra sin tilbagetogslinie og komme tvers paa den danske eskadres retning, hvad der under en fortsat fofølgelse ville kunne blive en meget mislig situation.

Sjælland " satte kursen lige ind imellem de fjendtlige korvetter Afstanden fra " Arcona " var i dette øjeblik neppe over 2000 alen, idet mellem rummet imellem de to skibe, som følge af den preussiske korvets drejning til modsat kurs, var bleven formindsket en del.

Paa grund af, at admiral v. Dockum straks ved fægtningsens begyndelse havde begaaet den fejl at lade " Sjælland " gaa fjenden i møde alene, uden at afvente, at de øvrige skibe i eskadren sluttede op i linien, var det danske kommandoskib fra først af stillet ene imod de to preussiske korvetter og blev saa varmt modtaget af disse, at det saa sig nødsaget til at mindske sin fart noget or en Tid. herved kom det næste skib i den danske Linie, Linieskibet " Skjold ", tæt op i kølvandet paa fregatten " Sjælland ", der endnu nogen Tid vedblev at gaa med mindsket fart. Den kommanderende burde

straks, da " Skjold " kom op, have givet denne ordre til at forcere frem, selv om den derved skulle komme til at løbe Kommandoskibet forbi, og burde samtidig selv have sat fuld kraft paa sin maskine. Men dette fandt ikke sted, og de kostbare minutter gik tabt, hvori ogsaa " Skjold " mindskede sin fart og altfor pligtmæssig holdt sig det tidligere modtagne signal ef terretteligt, om at følge den kommanderendes kurs og bevægelser. Var " Skjold " i dette øjeblik med fuld fart skudt op paa siden af Kommandoskibet, med signal vajende om tilladelse til at forcere frem, ville dette næppe være bleven nægtet, og Admiral v. Dockum vilde derved være kommen i tanker om, at Sjællands maskiner ikke arbejdede med fuld kraft.

Medens " Sjælland " med " Skjold " i hælene paa sig løb med reduceret fart, og Linieskibets chef, orlogskaptajn P. Wulff stod paa Kommandobroen, stampende i dækket af forbavselse og misbilligelse, udfoldede de preussiske skibe den yderste energi for at bringe maskinerne op til den største kraftudvikling, for at slippe bort fra de danske forfølgere, og fik ogsaa hurtig saa stort et forspring at forfølgelsen med det maal for øje at afskære " Arcona " fra dens retraitepunkt, snart maatte opgives. Eskadrechefen fandt det under disse ugunstige forhold for rigtigst at anvende fregattens bredside-ild imod fjenden, medens man endnu var indenfor virksom skudvidde. Der blev derfor om bord i " Sjælland " givet snart styrbord snart bagbord over, for at faa bredsiden til skiftevis at bære paa de to fjendtlige korvetter, medens fregatten samtidig med sine bougkanoner beskød damskibet " Loreley ", der vedblivende beholdt sin post omtrent ret forud for det danske Kommandoskib. Under denne giren ud til siden for at faa kanonerne til at bære, blev fregatten skiftevis udsat for de to fjendtlige korvetters langskibsild, og hvad der var det uheldigste, tabte efterhaanden hurtig i afstand, medens dens nærmeste agtermand, Linieskibet " Skjold ", med altfor stor pligtmæssighed stadig holdt sig tæt op i kølvandet paa kommandoskibet, og som følge heraf var ude af stand til at komme til at virke med sit overlegne artilleri.

" Sjælland "s beskydning af de fjendtlige skibe havde dog sin -virkning. Dampskibet " Loreley ", der blev ramt agterind fra en af fregatten Sjællands " jagerkanoner, stod ind under Peerd tillige med kanonbandene, for at unddra, sig videre beskydning, hvorimod korvetten " Ymphe ", der fik skorsten og damprør beskadiget af et skud, vel en kort tid saa sig nødsaget til at mindske sin fart og forandre kurs, medens skaden blev udbedret, men derefter igen optog fægtningen og stod indefter imod Swinemünde med fuld fart, sammen med " Arcona ".

Afstanden imellem de to eskadrer forstørredes efterhaanden og mere under løbet, samtidig med, at bredside-ilden ophørte, og skydningen indskrænkede sig nu til brugen af de to forreste danske skibes bougkanoner og de preussiske korvetters agterkanoner. Lidt efter lidt døde ogsaa denne skydning hen og kl. 4½ var fægtningen tilende.

De fjendtlige skibe var paa dette tidspunkt omtrent ½ mils vej forud for de danske, og da jagten herved kl. 8 om aftenen fandt sin afslutning ved, at de to korvetter naaede Swinemünde, var de danske skibe omtrent en mil agten for dem. Fyret ved Swinemünde, var bleven tændt, men saa snart " Arcona " og " Nympe " var inden for havnehovederne, blev det slukket igen.

Efter et kort ophold gik fregatten atter til søs nord paa, fulgt af " Skjold ", " Heimdal " og " Thor ", der imidlertid var kommen op, sluttede til og et stykke sønden for Greifswalde fyr samledes det agterst blevne skib, " Tor-denskjold ", igen med Eskadren. Chefen for " Tordenskjold " gik om bord i " Sjælland " for-at melde sin ankomst til flaget,-og endnu førend han havde forladt fregatten, fik man i nordlig retning en orlogsmand i sigte med kendingssignalet vajende. Det viste sig at være den længe ventede og savnede fregat " Jylland ", der efter endt reparation i København nu vendte tilbage til

eskadren. Tabene var ikke store paa nogen af siderne. Den danske eskadre havde 3 døde og 19 saarede, den preussiske 5 døde og 8 saarede.

Forsøget paa at drive den danske blokadeeskadre bort og derved frigøre tyske skibe til deltagelse i hærens operationer var mislykket og blev ikke senere fornyet i løbet af krigen.

Af foranstaaende kan man se at bedstefar ikke deltaget i selve fægtningen, men da han senere har fortalt, hvor skrækkelig det saa ud om bord paa et skibene efter kampen, saasom døde, saarede og blod sprøjtet overalt samt splintret træværk, har han sansynligvis været en af de matroser der har roet chefen for "Tordenskjold" over til "Sjælland".

Ved vaabenstilstandens indtræden den 12. maj 1864, ophævedes blokaden overalt, og eskadren i Østersøens østlige del begav sig til Sundets sydlige indgang. Her blev den forenet med Nordsøeskadren og den samlede styrke bestod nu af følgende skibe: Linieskibet "Skjold", fregatterne "Sjælland", "Niels Juel", "Jylland" og "Tordenskjold". Panserkorvetten "Dannebrog", Panserbatteriet "Rolf Krake", korvetterne "Dagmar", "Heimdal", og "Thor", Skonnerterne "salon", "Fylla" og "Diana", samt Dampskibene "Holger Danske" og "Hekla". I de nærmeste dage efter sammenslutningen, foretog den anselige styrke daglig evolutioner under damp i det til manøvreplads anviste farvand og opløstes, da ti- den nærmede sig, hvor skibene ved vaabenhvilens afslutning igen skulle afgaa til deres respektive stationer.

Den 25de om morgenen lettede "Sjælland", "Dannebrog", "Tordenskjold", "Heimdal" og "Hekla". "Tordenskjold" og "Heimdal" detacheredes til stationerne ved Tornebusken, medens den øvrige del af eskadren afgik til Store Belt og samledes med de skibe, som dagen forinden havde søgt læ for det haarde vejr. Her detacheredes "Absalon" til Tornebusken, "Rolf Krake" og "Thura" gik til Høruphav, for at underlægge sig eskadren i Østerseens vestlige del, medens "Skjold", "Sjælland", "Dannebrog", "Fylla" og "Hekla" satte kurs mod Gedser. Om aftenen passerede eskadren Dars, og den 26de Juni om morgenen indtog skibene igen deres tidligere blokadestation ved Jasmund.

Den 17. oktober, efter at marinens materiel igen var kommet paa freds fod udstedtes følgende kongelige proklamation:

Til flaaen!

Fredeligere forhold er indtraadte, og de fleste af Eder vender nu tilbage til hjemmet. Med glæde har jeg fulgt eders hæderfulde færd paa søen. Hvad enten det var i den strenge vintertid, hvor det gjaldt om at modstaa elementernesragt eller i kamp mod fædrelandets fjender, har I vist udholdenhed og mod. Bevarer under genoptagelsen at fredelige sysler eders kærlighed til kongen og fædrelandet, og til det flag, hvorunder I har kæmpet, og skulle fædrelandets forsvar atter kalde eder til vaaben, da iler, hvor I end maatte færdes, at stille eder under gamle Dannebrog. Jeg sender eder, fædrelandets brave sønner, saavel officerer som underofficerer og menige, min kongelige hilsen og takket eder eder for det udførte hverv.

Fredensborg den 17. oktober 1864
Christian R.

Ved fredsslutningen i 1864, blev der beordret takkegudstjeneste i de Sønderjydske kirker. At sønderjyderne ikke var i feststemning er let forstaaeligt. Betegnende i saa henseende er den gudstjeneste, der blev holdt i Skodborg Kirke 2. søndag i Advent, og af hvilken der findes en beskrivelse i visitationeberetningen fra det sørgelige aar.

Det er den slesvig-holstenske sognepræst P.C.Schmidt, der har skrevet beretningen. Der staar bl.a., at der fra 6-7 skulle ringes med kirkeklokken, men da klokkerebet om natten var blevet overskaaret af "en

ondsindet person ", maatte det ud sættes en halv time. Ved gudstjenesten begyndelse sang man salmen: " Nu takker alle Gud ", hvorefter pastor Schmidt holdt prædiken med titlen: Hvorfor takker vi Gud for den skænkede Fred.?"

Han besvarede det saaledes: I. Fordi den befrier os for en krig, der ville have været til landets ødelæggelse. II. Fordi vi ved freden blev staaende i den ældgamle forbindelse med Holsten, idet det var attraaen fra dansk side at løse dette baand, der havde fremkaldt krigen. III. Fordi Gud giver os dette skønne haab, at han vil give os en fyrste efter sit hjerte, da hertugtronen nu er ledig, ved de ophøjede monarker, i hvis haand vi nu staar.

Efter prædiken sang man: " Ø, store Gud, vi love dig." Beretningen slutter saaledes: " Kun ca 50 tilhørere havde indfundet sig, da nemlig de Riberhusbeboere af hvilke der er mange, ikke er tilfreds med freden, og denne omstændighed er ikke uden virkning paa Haderslevhuserne. Kirken var fejlet, men ikke prydet, da blomster fattes i denne tid.

Ved den for alle danske saa sørgelige fred i Wien 1864 blev grænsen trukket ved kongeaen og Skodborg sogn blev nu for alvor et grænsesogn. Det kan i denne forbindelse nævnes at bedstefar var med til at sætte grænsestenene langs den nye grænse ved Kongeaen. - Det har sikkert været bittert for ham, som den gode danske mand han var.

Ved finansministeriets skrivelse af 30. april 1914, (P.V. Nr. 3144.) blev der tillagt Peder Pedersen Fræhr, født 25.dec.1839 i Vonsbæk, og nu bosat i Skodborg Nordslesvig) den livsvarige aarlige hædersgave for veteraner fra 1864 paa 100 kr Til grund for tildelingen laa en af bedstefader indsendt og af ham personligt udfyldt og underskreven begæring, dateret Skodborg den 5. nov. 1913. Heri oplyser bedstefar om sin krigsdeltagelse, at han har gjort tjeneste i flaaden som fuldbefaren matros i fregatten " Tordenskjold " Forinden var han mødt i København i feb. 1864, som rekrut paa logiskibet " Dronning Marie ". Han har ikke erindringsmedaljen for deltagelse i krigen 1864. Han blev ikke saaret. Ved sagen ligger yderligere en attestation fra chefen for orlogsværftet, som oplyser, at Peder Pedersen Fræhr har deltaget i krigen 1864 om bord paa fregatten " Tordenskjold " fra 18. febr. til 25 okt. nævnte aar. Hans deltagelse i krigen har været hædersfuld.

Sommersted 9. april 1960
Peter Petersen Fræhr.